

Zagadnienia do egzaminu doktorskiego z dyscypliny pedagogika jako dyscypliny podstawowej wraz z literaturą pomocniczą, stanowiące załącznik nr 1 do Uchwały nr 57/2023/2024 Rady ds. Stopni Naukowych Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie z dnia 22 lutego 2024 r.

ZAGADNIENIA DO EGZAMINU DOKTORSKIEGO Z DYSCYPLINY PEDAGOGIKA **jako dyscypliny podstawowej wraz z literaturą pomocniczą**

I. Rozwój pedagogiki jako dyscypliny naukowej

1. Między filozofią a pedagogiką.
2. Pedagogika humanistyczna a pedagogika empiryczna.
3. Poznanie naukowe i potoczne w pedagogice.
4. Tradycyjny podział i współczesne wizje nauk pedagogicznych.
5. Charakterystyka głównych nurtów pedagogicznych XX wieku.
6. Ideologie, doktryny, orientacje i koncepcje pedagogiczne.
7. Paradymatyczny charakter pedagogiki.

Literatura pomocnicza

- S. Gałkowski, *Długomyślność. Wprowadzenie do filozofii wychowania*, Kraków 2018.
- S. Sztobryn B. Śliwerski (red.), *Idee pedagogiki filozoficznej*, Łódź 2003.
- W. Szulakiewicz, *Z dziejów związków filozofii i pedagogiki w Polsce w latach 1900-1939*, Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Institutionem et Educationem Pertinentia. 1895-751X. [Nr] 1 (2005), s. 22-35.
- S. Wołoszyn, *Nauki o wychowaniu w Polsce w XX wieku*, Kielce 1998.
- S. Kunowski, *Podstawy współczesnej pedagogiki*, Warszawa 1993.
- H. Kwiatkowska (red.), *Ewolucja tożsamości pedagogiki*, Warszawa 1999.
- A. de Tchorzewski, *Pedagogika ogólna*, Kraków 2019.
- Z. Kwieciński, Śliwerski B. (red.), *Pedagogika, podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2019.
- Śliwerski B. (red.) *Pedagogika, podstawy nauk o wychowaniu*, t. I-III, Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne, Gdańsk 2006.

II. Metodologia pedagogiki i badań pedagogicznych

1. Strategie i paradygmaty badań pedagogicznych.
2. Rodzaje badań pedagogicznych.
3. Typy badań w naukach pedagogicznych.
4. Strategie badań w naukach pedagogicznych.
5. Podstawy metodologiczne w badaniach pedagogicznych i historyczno- pedagogicznych.

Literatura pomocnicza

- J. W. Creswell, *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*, Kraków 2013.

- N. K. Denzin, Y.S. Lincoln, *Metody badań jakościowych*, Warszawa 2010.
- H.-H. Kruger, *Metody badań w pedagogice*, Gdańsk 2007.
- W. Szulakiewicz, red., *Źródła w badaniach historii edukacji*, Toruń 2003.
- W. Szulakiewicz, *Myśl pedagogiczna jako przedmiot badań historiografii edukacyjnej*, „Chowanna” 1999, t. 2, s. 9-18.
- T. Rapley, *Analiza konwersacji, dyskursu i dokumentów*, tłum. A. Gąsior-Niemiec, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2013.
- K. Rubacha, *Metodologia badań nad edukacją*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne Warszawa 2008.
- D. Silverman, *Prowadzenie badań jakościowych*, tłum. J. Ostrowska, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- W. Szulakiewicz, *Ego-dokumenty i ich znaczenie w badaniach naukowych*, „Przegląd Badań Edukacyjnych”, 1895-4308. 2013, nr 1, s. 65-84.
- W. Szulakiewicz, red., *Badania historyczne w pedagogice*, Konteksty źródłowe, Toruń 2015.
- S. Palka, *Metodologia. Badania. Praktyka pedagogiczna*, Gdańsk 2006.
- S. Palka, *Wiązanie podejść metodologicznych w pedagogice teoretyczno-praktycznej*, Oficyna Wydawnicza „Impuls” Kraków 2018.

III. Kategoria podmiotowości i podmiotu w naukach pedagogicznych

1. Podmiotowy charakter wychowania, socjalizacji i edukacji.
2. Podmiotowość jako cel wychowania.
3. Podmiotowość jako wartość edukacyjna.
4. Podmiotowość jako efekt działań pedagogicznych.

Literatura pomocnicza

- M. Czerepaniak-Walczak, *Podmiotowość w perspektywie pedagogiki*, Szczecin 1994.
- J. Górniewicz, *Kategorie pedagogiczne. Odpowiedzialność, podmiotowość, samorealizacja, tolerancja, twórczość, wyobrażenia*, Olsztyn 1997.
- A. Olubiński, *Podmiotowość roli nauczyciela i ucznia*, Toruń 2001.
- Andrzej M. de Tchorzewski, *Samowychowanie a podmiotowość wychowanka*, w: Andrzej M. de Tchorzewski, *Wstęp do teorii wychowania*, wydanie drugie poszerzone, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum, Kraków 2018.
- B. Smolińska-Theiss, *Dzieciństwo jako status społeczny*, Wydawnictwo APS, Warszawa 2014.

IV. Uwarunkowania i przebieg procesów wychowania społeczno-moralnego

1. Wychowanie moralne na tle innych dziedzin wychowania.
2. Podstawy teorii wychowania moralnego.
3. O istocie i naturze wychowania moralnego.
4. Proces wychowania moralnego.

Literatura pomocnicza

- W. Cichoń, *Wartości – Człowiek – Wychowanie. Zarys problematyki aksjologiczno-wychowawczej*, Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1996.
- A. M. de Tchorzewski, *Wprowadzenie do pedagogicznej teorii wychowania moralnego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie, Kraków 2023.

Z. Marek, *Osiąganie dojrzałości moralnej*, Studia Paedagogica Ignatiana 2016 (1) Vol. 19, 39-56.
Z. Marek, *Podstawy wychowania moralnego*, Kraków 2005.
Olbrycht, *Wychowanie do wartości – w centrum aksjologicznych dylematów współczesnej edukacji*, Paedagogia Christiana 1/29 (2012), s. 89-104.

V. Miejsce religii w pedagogice. Pedagogika religii w ujęciu ignacjańskim (jezuickim)

1. Duchowość ignacjańska.
2. Relacje religii i pedagogiki.
3. Relacje pedagogiki i pedagogiki religii.
4. Religia w edukacji.

Literatura pomocnicza

Pedagogika ignacjańska. Historia. Teoria. Praktyka, red. A. Królikowska, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum” Wydawnictwo WAM Kraków 2010.
E. Dybowska, *Wychowawca w pedagogice ignacjańskiej*, Akademia Ignatianum, Wydawnictwo WAM, Kraków 2013.
Edukacyjny potencjał religii, red. J. Bagrowicz, J. Horowski, Toruń 2012.
Z. Marek, *Autonomia pedagogiki religii. Współczesne ujęcia edukacji religijnej*, „Studia Katechetyczne” 2016 t. 12, 19-33.
Z. Marek, *Religia. Pomoc czy zagrożenie dla edukacji*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2014.

VI. Współczesne konteksty kształcenia

1. Edukacja, kształcenie, nauczanie i uczenie się w różnych perspektywach teoretycznych.
2. Współczesne teorie uczenia się w poznawczym, emocjonalnym i społecznym wymiarze.
3. Epistemologiczne i tożsamościowe wyzwania współczesnej dydaktyki.
4. Przedmiot poznania, sposoby uprawiania badań, kierunki i alternatywne perspektywy rozwoju dydaktyk szczegółowych.
5. Edukacja w perspektywie paradygmatów: obiektywistycznym, interpretatywno-konstruktywistycznym i transformatywnym.

Literatura pomocnicza

W. Andrukowicz, *Edukacja integralna*, Kraków 2001.
Edukacja alternatywna w XXI wieku, red. Z. Melosik, B. Śliwerski, Kraków 2013.
F. Bereźnicki, *Dydaktyka kształcenia ogólnego*, Kraków 2004.
J. Karbowniczek, A. Klim – Klimaszewska, *Edukacja wczesnoszkolna w teorii i praktyce. Wybrane aspekty*, Kraków 2016.
D. Klus-Stańska, *Dydaktyka wobec chaosu pojęć i zdarzeń*, Warszawa 2010.
K. Kruszewski (red.), *Sztuka nauczania*, Warszawa 2004
B. Milerski, M. Karwowski, *Racjonalność procesu kształcenia. Teoria i badania*, Kraków 2016

VII. Współczesne koncepcje resocjalizacji w Polsce i na świecie

1. Pedagogiczne podstawy procesu resocjalizacji.
2. Psychologia pozytywna w resocjalizacji.

3. Resocjalizacja oparta na dowodach naukowych – zasady prowadzenia skutecznych oddziaływań resocjalizacyjnych.
4. Pomiar ryzyka w postępowaniu resocjalizacyjnym i modele zarządzania ryzykiem recydywy.
5. Modele odstępiania od przestępczości w kontekście współczesnych dyskursów w polityce zapobiegania przestępczości.
6. Polskie koncepcje uspołeczniania systemu resocjalizacji i wzmacniania potencjałów rozwojowych jednostek.

Literatura pomocnicza

- W. Ambrozik, M. Konopczyński (red.), *Współczesne problemy resocjalizacji. W stronę integracji teorii z praktyką*, Kraków 2022.
- W. Ambrozik, *Pedagogika resocjalizacyjna. W stronę uspołecznienia systemu resocjalizacji*, Warszawa 2016.
- A. Barczykowska, S. Dzierżyńska-Breś, M. Muskała, *Systemy oddziaływań resocjalizacyjnych Anglii i Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Poznań, 2015.
- M. Konopczyński, *Pedagogika resocjalizacyjna. W stronę działań kreujących*, Warszawa 2015.
- M. Muskała, „Odstąpienie od przestępczości” w teorii i praktyce resocjalizacyjnej, Poznań 2016.
- M. Sztuka, *Anachronizm i aktualność. Idea resocjalizacji w sporze o nowoczesność*, Kraków 2013.
- B. Urban, J. M. Stanik (red.), *Resocjalizacja. Teoria i praktyka pedagogiczna*, t. 1. I t. 2, Warszawa 2007.

VIII. Nauczyciel – wychowawca – edukator jako podmioty procesów pedagogicznych

1. Intelktualny, profesjonalny i etyczny wymiar postaw zawodowych pedagoga.
2. Obowiązki i powinności pedagoga.
3. Formacja osobowościowa a postawa zawodowa nauczyciela w zakresie rzeczowo-instrumentalnym i osobowościowo-deontycznym.
4. Dylematy kształcenia nauczycieli.
5. Modele kształcenia nauczycieli.

Literatura pomocnicza

- H. Kwiatkowska, *Tożsamość nauczycieli. Między anomią a autonomią*, Gdańsk 2006
- H. Kwiatkowska, *Pedeutologia*, Warszawa 2008
- P. Meirieu, *Moralne wybory nauczyciela. Etyka i pedagogika*, Warszawa 2003
- A. Siemak-Tylińska, S.M. Kwiatkowski (red.), *Edukacja nauczycielska w perspektywie wymagań zmieniającego się świata*, Warszawa
- W. Szulakiewicz, *Nauczyciele i ich edukacja: w kręgu idei lwowskiej peudeologii*, Toruń 2017..
- W. Szulakiewicz, *Nauczyciel i wychowanie do wartości. Idee księdza Karola Mazurkiewicza*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce,” 2022, nr 4 s.53-65.
- B. Żechowska, *O poznaniu nauczyciela*, Katowice 1995.

Przewodnicząca
Rady ds. Stopni Naukowych
Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie
Władysława Szulakiewicz
prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz